

Dosarul nr. 2ra-94/24
2-22121593-01-2ra-22012024

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (Jud: Sv. Cușnir)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (Jud: V. Sîrbu, Iu. Cotruță, D. Dulghieru)

Î N C H E I E R E

05 iunie 2024

mun. Chișinău

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător

Judecători

Stela Procopciuc

Oxana Parfeni

Diana Stănilă

examinând admisibilitatea recursului declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, de către Nicolae Cojocaru și de către avocatul Vadim Bucatca, în interesele lui Nicolae Cojocaru,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Nicolae Cojocaru împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și repararea prejudiciului moral,

împotriva deciziei din 27 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-au respins apelurile declarate de către Nicolae Cojocaru, de către avocatul Vadim Bucatca, în interesele lui Nicolae Cojocaru și de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și s-a menținut hotărârea din 01 decembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

c o n s t a t ă :

La 16 august 2022, Nicolae Cojocaru a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și repararea prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii a relatat că, la 05 octombrie 2018, Nicolae Cojocaru s-a adresat către Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani cu cererea de chemare în judecată împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect. Rîșcani, mun. Chișinău, prin care a solicitat anularea răspunsului nr.4622 din 11 septembrie 2018, obligarea restabilirii și achitării pensiei pe care o primea până la emigrare, completată și precizată prin cererea din 18 septembrie 2019, să fie recunoscute ca ilegale și neîntemeiate decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.C-583/19 din 21 martie 2019 și decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect. Rîșcani, mun. Chișinău cu nr.4622 din 11 septembrie 2018 privind refuzul restabilirii plății pensiei, cu anularea lor; obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale și a Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect. Rîșcani, mun. Chișinău de a restabili achitarea pensiei de invaliditate din decembrie 2004 până în 23 august 2018, cu efectuarea tuturor recalculărilor necesare, valorificărilor și indexărilor pensiei conform legislației RM (cu luarea în considerație

a achitării în avans pentru 6 luni), de a obliga Casa Națională de Asigurări Sociale și Casa Teritorială de Asigurări Sociale sec. Rîșcani, mun. Chișinău de a-1 transfera pe Nicolae Cojocaru de la pensia de invaliditate la pensia pentru limită de vârstă din 23 august 2018 (conform cererii depuse la 23 august 2018), cu efectuarea tuturor recalculezilor necesare, valorificărilor și indexărilor pensiei conform legislației RM; cheltuielile de judecată să fie încasate de la pârât în mărime de 306,20 de lei, precum și suma de 198,77 euro plătită de reclamant pentru biletul de avion tur-retur, pentru a participa la procesul de judecată privind restabilirea pensiei.

Prin încheierea din 18 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, nr.2-384/18, procesul civil, intentat la cererea de chemare în judecată depusă de Nicolae Cojocaru împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect. Rîșcani, mun. Chișinău, a fost încetat.

A indicat că, la 01 aprilie 2019, Nicolae Cojocaru, paralel cu dosarul (contestat la CA Chișinău), a mai înregistrat o cerere de chemare în judecată în instanța de contencios administrativ la Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani împotriva deciziei (răspunsului) Casei Naționale de Asigurări Sociale din 21 martie 2019 cu nr. C-583/19.

Prin încheierea din 16 aprilie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, nr.3-1078/2019, cererea reclamantului Nicolae Cojocaru din 01 aprilie 2019 a fost acceptată spre examinare.

A notat că, prin decizia din 18 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău, a fost casată încheierea din 18 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Nicolae Cojocaru împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect. Rîșcani, mun. Chișinău privind contestarea actului administrativ, cu remiterea cauzei în instanța competentă pentru examinarea fondului, cu atragerea în proces a Casei Naționale de Asigurări Sociale, în calitate de pârât principal.

Astfel, a susținut că, în luna mai 2019, pe cererile reclamantului erau deja două procese civile separate privind contestarea actelor administrative CTAS și, respectiv, CNAS, cu numerele 3-2590/2019 (PIGD 12-3-26414-08052019) și 3-1078/2019 (PIGD 12-3-20446-10042019).

A menționat că, la 03 iunie 2019, la 19 iunie 2019 și la 10 iulie 2019, a expediat în adresa Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, 3 cereri (pe fiecare dosar aparte) privind comasarea și examinarea cauzelor într-o singură procedură.

A susținut că, ședința de judecată din 18 iunie 2019, a durat numai 5-7 minute, a fost verificată persoana reclamantului, a fost prezent și avocatul, însă reprezentantul CNAS, nu s-a prezentat, Nicolae Cojocaru, personal a primit referința CNAS cu nr.11-03/10-5809 din 11 iunie 2019. Următoarea ședință a fost numită pentru data de 02 septembrie 2019, când instanța a anunțat că cele două dosare pe cererile reclamantului au fost comasate într-un singur dosar, cu nr. 3-2590/19, după această dată iarăși au avut loc numeroase ședințe de judecată care doar au tergiversat examinarea cauzei.

A relevat că, prin încheierile din 16 martie 2020 și din 08 septembrie 2020 ale Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, dosar nr.3-2590/19, solicitările reclamantului de a i se restabili, recalcula și achita pensia, cu începere din decembrie 2004, au fost declarate inadmisibile de către prima instanță.

În acest context, a notat că, prin deciziile din 15 iunie 2020 și din 17 mai 2021 ale Curții de Apel Chișinău, s-au anulat încheierile din 16 martie 2020 și 08

septembrie 2020 ale Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, cu trimitere la prima instanță emitentă, pentru examinare.

În continuare a indicat că, prin încheierea din 30 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, în cadrul dosarului, s-a declarat inadmisibilă cererea reclamantului de a-1 transfera de la pensia de dizabilitate la pensia pentru limita de vârstă, începând din 23 august 2018, pe motivul nerespectării procedurii preliminare.

Prin hotărârea din 30 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, s-a admis parțial acțiunea depusă de Nicolae Cojocaru. S-a anulat răspunsul nr.4622 din 11 septembrie 2018 al CTAS și decizia nr.C-589/19 din 21 martie 2019 a CNAS. S-a obligat oficiul teritorial competent al CNAS să emită o decizie nouă, în temeiul cererii depuse de Nicolae Cojocaru la data de 23 august 2018, prin care, începând cu data de 23 august 2018, să-i restabilească - cu recalculările, indexările și majorările corespunzătoare perioadei - achitarea pensiei, plata căreia a fost suspendată prin dispoziția nr.130796 din 30 noiembrie 2004 a CTAS. S-a încasat de la CNAS cheltuielile de judecată în sumă de 351,20 de lei. În rest, acțiunea s-a respins.

Prin încheierea din 17 septembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, s-a corectat eroarea admisă în dispozitivul hotărârii din 30 iunie 2021, și anume, sintagma „decizia nr.C-589/19 din 21 martie 2019 a Casei Naționale de Asigurări Sociale” s-a înlocuit cu sintagma „decizia nr.C-583/19 din 21 martie 2019 a Casei Naționale de Asigurări Sociale”.

În acest context a menționat că, la 02 iulie 2021, a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii din 30 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, prin care a solicitat casarea parțială și adoptarea unei noi hotărâri cu admiterea integrală a acțiunii.

La fel, la 02 iulie 2021, reclamantul a depus recurs împotriva încheierii din 30 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, solicitând casarea ei și soluționarea integrală a litigiului printr-o decizie corespunzătoare.

Prin decizia din 20 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, s-au respins cererile de apel depuse de Nicolae Cojocaru și Casa Națională de Asigurări Sociale și s-a menținut hotărârea din 30 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani.

Prin decizia din 20 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins recursul declarat de Nicolae Cojocaru împotriva încheierii din 30 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani.

Prin încheierea din 18 mai 2022 a Curții Supreme de Justiție, au fost declarate inadmisibile recursurile depuse de CNAS și de Nicolae Cojocaru.

Astfel a susținut că, perioada de raportare în care s-a examinat cauza civilă împotriva pârâtei CNAS este 05 octombrie 2018 – 18 mai 2022, adică timp de 3 ani 7 luni și 12 zile.

Drept urmare, a solicitat constatarea încălcării dreptului lui Cojocaru Nicolae la judecarea în termen rezonabil al cauzei civile la cererea de chemare în judecată depusă de el, împotriva Casei Teritoriale Asigurări Sociale sect. Rîșcani și a Casei Naționale de Asigurări Sociale privind restabilirea și recalcularea pensiei pentru limita de vârstă și încasarea în beneficiul lui Nicolae Cojocaru de la stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM, a prejudiciului moral în sumă de 5000 de Euro, conform cursului oficial al BNM, la data executării hotărârii solicitate.

Prin hotărârea din 01 decembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis parțial acțiunea. S-a constatat încălcat dreptul lui Nicolae Cojocaru la

judicarea în termen rezonabil a cauzei civile nr.3-2590/19. S-a încasat din contul bugetului de stat, gestionat de Ministerul Finanțelor al RM, prin intermediul Ministerului Justiției al RM, în beneficiul lui Nicolae Cojocaru, suma de 6000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei. În rest acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Nefiind de acord cu soluția primei instanțe, la 05 decembrie 2022, Ministerul Justiției al RM, a declarat apel nemotivat (165, Vol.I), iar, la 24 februarie 2024 a depus motivarea apelului, împotriva hotărârii din 01 decembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a hotărârii primei instanțe în partea admiterii parțiale a acțiunii, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii (f.d.9/16, Vol.II).

La 08 decembrie 2022, prin intermediul poștei electronice (f.d.167, Vol.I), avocatul Bucatca Vadim în interesele lui Nicolae Cojocaru, a declarat apel nemotivat (168/169, Vol.I), la 16 martie 2024, a depus motivarea apelului împotriva hotărârii din 01 decembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii primei instanțe în partea respingerii acțiunii, cu emiterea unei noi hotărâri, prin care acțiunea să fie admisă integral (f.d.32/38, Vol.II).

Iar, la 09 decembrie 2022, Nicolae Cojocaru, a declarat apel nemotivat (f.d.170, Vol.I), iar, la 03 martie 2024, prin intermediul poștei terestre (f.d.31, Vol.II), a depus motivarea apelului, împotriva hotărârii din 01 decembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii primei instanțe în partea respingerii acțiunii, cu emiterea unei noi hotărâri, prin care acțiunea să fie admisă integral (f.d.18/24, Vol.II).

Prin decizia din 27 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, s-au respins apelurile declarate de către Nicolae Cojocaru, de către avocatul Vadim Bucatca, în interesele lui Nicolae Cojocaru și de către Ministerul Justiției al RM și s-a menținut hotărârea din 01 decembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f.d.125; 126/136).

Pentru a decide astfel, instanța de apel, analizând normele legale relevante și aplicabile cazului dedus judecării în coraport cu probatoriul administrat la dosarul cauzei a conchis ca fiind întemeiată concluzia primei instanțe cu privire la temeinicia pretenției reclamantului privind constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile.

Sub acest aspect, instanța de apel a considerat necesar de a reitera prevederile art.6 § 1 al Convenției care statuează că orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra netemeinicii oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

În continuare cu referire la prevederile art.192 alin.(1) și (1¹) din Codul de procedură civilă, instanța de apel a notat că, deși legislația națională nu oferă o explicație a noțiunii de termen rezonabil, prin impunerea respectării unui astfel de termen pentru îndeplinirea actului de justiție, atât de legislația națională, cât și de cea internațională, se subliniază importanța faptului că justiția trebuie să fie administrată fără întârzieri de natură de să-i compromită eficacitatea și credibilitatea, statul fiind responsabil pentru activitatea ansamblului serviciilor sale, inclusiv ale instanțelor de judecată.

Subsecvent, instanța de apel a reiterat că CtEDO, în cauzele Josan contra Moldovei, Mazepa contra Moldovei și Holomiov contra Moldovei, a punctat că, pentru constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei cu încasarea corespunzătoare a prejudiciului, instanța urmează să dea apreciere condițiilor de examinare a cauzei, ținând cont de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.

Totodată, Curtea a opinat în cauza Boddaert contra Belgiei, că în cazul în care cauza implică o complexitate considerabilă, justul echilibru trebuie menținut între exigențele celerității procedurilor judecătorești și principiul general al bunei administrări a justiției consacrat în egală măsură de art.6 al Convenției.

La caz, în partea complexității cauzei, instanța de apel a considerat că, cauza civilă în care se pretinde încălcarea termenului rezonabil de judecare, este una de complexitate simplă, având în vedere participanții la proces și obiectul acțiunii.

Referitor la conduita părților și autorităților naționale, instanța de apel a notat că potrivit raportului ședințele de judecată au fost amânate la cererea participanților la proces, cât și în legătură cu exercitarea de către reclamant a drepturilor procedurale, cum ar fi contestarea cu recurs a încheierilor pronunțate de prima instanță, or, cauza de trei ori a fost remisă la rejudecare, depunerea cererii de concretizare, depunerea cererii de apel și a cererii de recurs împotriva deciziei instanței de apel.

Cât privește miza pentru reclamant, instanța de apel a considerat că procesul enunțat prezintă importanță pentru Nicolae Cojocaru, reieșind din obiectul procesului inițiat de către acesta, în care s-a solicitat încasarea pensiei, iar, prin natura lor social-juridică pensiile sunt sursa principală și subzistență a pensionarilor și, deci, în atare situație procedurile date trebuie examinate cu „promptitudine” (cauza Guzicka c. Poloniei, § 30).

Așadar, instanța de apel, a conchis că prima instanță corect a admis pretenția reclamantului Nicolae Cojocaru cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei, având în vedere perioada examinării cauzei civile de 3 (trei) ani și 7 (șapte) luni, de comportamentul părților la judecarea cauzei, de complexitatea cauzei, precum și miza (interesul) pentru reclamant.

În continuare, instanța de apel cu referire la prevederile art.2 alin.(6), art.5 alin.(1) din Legea nr.87 din 21 aprilie 2011, a notat că unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire, iar jurisprudența CEDO acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificate pentru victimele daunelor.

Drept concluzie, prima instanță întemeiat a admis parțial pretențiile lui Nicolae Cojocaru cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat în urma încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei în sumă de 6000 de lei, atât timp cât a pretins că i-a fost încălcat termenul rezonabil de judecare a cauzei timp de 3 ani 7 luni, suma care în opinia instanței de apel poate fi considerată ca o compensație ce va aduce satisfacție echitabilă reclamantului, fiind corelativă cu practica judiciară națională pe cazuri similare și cu jurisprudența CtEDO.

În această ordine de idei, instanța de apel a reținut că, nu pot fi luate în considerație afirmațiile apelantului Nicolae Cojocaru și a reprezentantului acestuia, avocatul Vadim Bucatca, precum că, prima instanță nu a indicat după ce criterii a calculat cuantumul prejudiciului moral pentru perioada pentru care a ajuns la concluzia că termenul rezonabil a fost încălcat, or, la acest capitol, prima instanța a adoptat o soluție echitabilă în raport cu circumstanțele de fapt ale cauzei, a ținut cont de complexitatea cauzei, comportamentul părților și a instanței de judecată, inclusiv importanța cauzei pentru reclamant.

Astfel, instanța de apel a reiterat că la determinarea cuantumului prejudiciului moral urmează să se respecte criteriul echității, care presupune că despăgubirile pentru prejudiciul moral trebuie să fie juste, raționale și echitabile, adică trebuie stabilite în așa fel încât să asigure efectiv o compensare suficientă a prejudiciului moral cauzat, ca astfel să fie menținut echilibrul între daunele efectiv pricinuite și suma acordată.

Într-o altă ordine, instanța de apel a notat că, apelantul Ministerul Justiției al RM, deși, a invocat aplicarea sau interpretarea eronată a normelor de drept material sau procedural, acesta nu a indicat în concret care normă de drept material sau procedural a fost aplicată sau interpretată eronat, drept urmare, acest argument la considerat unul formal, declarativ și care urmează a fi respins.

La fel, instanța de apel a respins ca neîntemeiate argumentele apelantului Ministerul Justiției al RM, în ceea ce vizează nedeplinerea de către intimat în instanța de judecată a cererii de accelerare a examinării pricinii, or, potrivit raportului anexat la dosar, se atestă că, din partea reclamantului au fost depuse două cereri cu privire la accelerarea examinării cauzei, iar, prin încheierile din 11 decembrie 2018 și din 27 iunie 2019 ale Judecătoriai Chișinău, sediul Rîșcani, au fost respinse cererile privind accelerarea procedurii de examinării cauzei civile (f.d.132; 134; vol.I).

Astfel, instanța de apel a constatat că, argumentele invocate în cererile de apel, în esența lor, sunt similare argumentelor expuse în cererea de chemare în judecată și referința pârâtului, care au fost deja supuse examinării și aprecierii juste de către prima instanța, fiindu-le oferite concluziile de rigoare, iar actele normative vizate au fost interpretate și aplicate elocvent de prima instanța, prin prisma circumstanțelor importante ale pricinii.

La caz, instanța de apel a notat că, apelanții nu au invocat niciun argument plauzibil în vederea justificării netemeinicii hotărârii primei instanțe.

Cu referire la jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului (a se vedea hotărârea Amihalachioaie versus Republica Moldova din 20 aprilie 2004, Șarban versus Republica Moldova din 04 octombrie 2005), instanța de apel a relevat că instanța de judecată pentru a include cheltuielile spre încasare din contul pârâtului urmează să verifice dacă aceste cheltuieli au fost reale și necesare și într-un cuantum rezonabil, fiind necesară prezentarea unei liste detaliate a tuturor cheltuielilor invocate, omiterea căreia poate avea drept efect respingerea revendicărilor în întregime sau în parte.

Astfel, instanța de apel a reiterat că, potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr.3 din 20 ianuarie 2015, § 41 - importanța principiului legalității presupune ca legea să fie respectată, această exigență există nu doar pentru indivizi, dar în egală măsură și pentru autoritățile publice și private, în măsura în care legalitatea vizează actele agenților publici, exigența este ca aceștia să acționeze în limitele atribuțiilor care le-au fost conferite de lege, motiv din care, instanța de judecată nu constituie o excepție

de la regulă.

Mai mult, instanța de apel a menționat că, în conformitate cu prevederile art.9 din Codul de procedură civilă, instanței de judecată îi revine un rol diriguitor în organizarea și desfășurarea procesului, pe principiile de contradictorialitate și egalitate a părților în drepturi (art.26 din Codul de procedură civilă), motiv din care exonerarea unui participant la proces de obligația legală reprezintă în esență o favorizare nejustificată, în fraudă regulilor unui proces echitabil.

Reieșind din cele expuse mai sus, în condițiile în care prima instanța corect a aplicat normele de drept material și procedural, instanța de apel a conchis de a respinge apelurile declarate și a menține hotărârea contestată.

La 22 ianuarie 2024, Ministerul Justiției al RM, a declarat recurs împotriva deciziei din 27 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie respinsă integral ca neîntemeiată.

În susținerea recursului s-au indicat motivele de drept și de fapt invocate pe parcursul examinării cauzei în prima instanță și în instanța de apel, suplimentar invocându-se că decizia Curții de Apel Chișinău este arbitrară și se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor.

În sensul justificării poziției privind netemeinicia deciziei, a susținut că concluziile instanței de apel derivă din aprecierea eronată a normelor de drept material ce reglementează examinarea acțiunilor privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei.

Subsecvent, a invocat că, instanțele de judecată ierarhic inferioare au interpretat eronat și normele Legii nr.87 din 21 aprilie 2011, în situația în care prevederile legii nu acordă dreptul în mod automat la prejudiciu moral, în lipsa dovezilor că persoana a suferit un prejudiciu în urma încălcării dreptului garantat de lege. Este important ca instanțele să motiveze circumstanțele cauzei care justifică acordarea unei satisfacții pecuniare, nemijlocit argumentarea să nu se rezume la aspecte teoretice și iluzorii. În baza atât a propriei cereri de chemare în judecată, cât și în urma analizei raportului motivat, nu se evidențiază o necesitate ce justifică acordarea de satisfacții pecuniare.

Astfel, netemeinicia deciziei instanței de apel cât și a hotărârii primei instanțe se explică și prin faptul că, intimatul nu a prezentat probe veridice, pertinente și concludente care să confirme expres că acesta a suferit un anumit prejudiciu moral ca rezultat al presupusei încălcări a termenului rezonabil la examinarea cauzei, în coroborare cu nedepunerea unei cereri privind accelerarea examinării pricinii, jurisprudența națională demonstrând posibilitatea respingerii unei asemenea cereri în baza Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, exclusiv din acest considerent.

La 25 ianuarie 2024, avocatul Vadim Bucatca, acționând în numele și interesele lui Nicolae Cojocar, a declarat recurs împotriva deciziei din 27 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie admisă integral.

În susținerea recursului s-au indicat motivele de drept și de fapt invocate pe parcursul examinării cauzei în prima instanță cât și în instanța de apel, suplimentar invocându-se că decizia Curții de Apel Chișinău este parțial neîntemeiată și ilegală, în partea ce tine de mărimea compensației pentru prejudiciul moral acordat, or, în această parte decizia este arbitrară se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit

nerezonabilă a probelor, este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție.

A mai menționat că instanțele de judecată ierarhic inferioare incorect au apreciat mărimea prejudiciul moral ce s-a cauzat reclamantului pornind de la esența litigiului examinat și durata examinării aproximativ 4 ani de zile nu este nicidecum întemeiat să fie compensat cu suma de 6000 de lei. Or, este evident cu o tăgăinare atât de îndelungată a cauzei nu corespunde nicidecum cerinței de examinare rapidă, necesară pentru ca o cale de atac să fie „efectivă” (cauza Scordino împotriva Italiei", (nr. 1), nr. 36813/97 din 29 martie 2006).

Suplimentar a susținut că, din hotărârea primei instanțe, menținută prin decizia instanței de apel nu e clar ce perioadă de încălcare a termenului rezonabil a fost luată în considerare de către instanță și ce metodă de calcul a daunei morale a folosit pentru a determina suma de doar 6000 de lei. Or, la determinarea prejudiciului moral, instanțele de judecată ierarhic inferioare urmau să țină cont de practica Curții Europene a drepturilor Omului și atunci când acordă o sumă de bani cu titlu de prejudiciu moral, se va lua în considerație mai mulți factori, precum suferințele cauzate reclamantului prin neexecutarea cauzei în termen rezonabil, gravitatea sancțiunii aplicate și încălcarea principiului legalității.

La 06 februarie 2024, Nicolae Cojocar u a depus recurs suplimentar, împotriva deciziei din 27 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău.

În motivarea recursului a invocat că, instanța de apel a aplicat eronat normele de drept material, nu a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii, a apreciat arbitrar probele prezentate de către participanții la proces, astfel concluziile instanței fiind în contradicție cu circumstanțele pricinii, iar, aceste încălcări ale instanței de apel au dus la soluționarea greșită a litigiului.

A mai susținut că, conform jurisprudenței CtEDO, instanța de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil pornind de la aprecierea rolului determinant al concluziilor sale, are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii și să nu se limiteze doar la însușirea motivelor și concluziilor date de instanța inferioară. Iar, potrivit recomandărilor Avizului nr. 11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătorești se invocă că o motivație și o analiză clară, sunt cerințele fundamentale ale hotărârilor judecătorești și un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Or, art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului garantează dreptul justițiabilului la o hotărâre motivată sub aspectul instituirii obligației instanțelor de judecată de a-și argumenta hotărârile adoptate din perspectiva unei analize ample a circumstanțelor cauzei. Îndatorirea de a motiva coerent și unitar hotărârea sub aspectul tuturor cererilor, fără a exista contradicții între motivare și dispozitiv, constituie o garanție pentru justițiabil, fiind singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a putea exercita un eficient control judiciar.

A mai susținut că, prima instanță și instanța de apel au descris parțial sau selectiv procedura solicitării reclamantului de restabilire a pensiei, au favorizat în mod evaziv sau complet rolul negativ al acțiunilor instanțelor în care activează fără a exprima o apreciere specifică și motivul real al acțiunilor unei judecătorești, ceea ce a dus la încălcarea drepturilor reclamantului de a examina cererea sa într-un termen rezonabil.

A considerat că, argumentele instanței de apel expuse în decizia adoptată au un caracter declarativ, părtinitor și unilateral, cu propria interpretare a legislației naționale și a drepturilor constituționale ale reclamantului. Deci, a fost încălcat principiul de certitudine juridică, evaluarea probelor de către instanță a fost făcută în mod arbitrar, se bazează pe ipoteze și interpretări inventate ale normelor dreptului material, în acest sens, cred că au fost încălcat grav drepturile și interesele legale, i s-a limitat accesul la justiție.

A mai invocat că, decizia instanței de apel, contravine de asemenea uniformității propriei jurisprudențe a Curții Supreme de Justiție, fiind arbitrară și bazată în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor și a statului de drept, interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție.

Drept urmare, a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei din 27 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care să fie încasat în beneficiul lui Nicolae Cojocaru de la stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM, prejudiciul moral în sumă de 5000 (cinci mii) de euro, conform cursului oficial al BNM, la data executării hotărârii și încasarea de la Ministerul Justiției al RM, cheltuielile de judecată în sumă de 22,90 de lei, cu titlu de cheltuieli poștale.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Cu referire la termenul de depunere a recursului, instanța de recurs menționează că, Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei în ședință publică la 27 septembrie 2023 (f.d.99, Vol.II).

Totodată, din conținutul scrisorii de expediere a actului judecătoresc nr.9945 (f.d. 116, Vol.II), rezultă că, la 14 decembrie 2023, Curtea de Apel Chișinău a expedit în adresa participanților la proces, prin intermediul oficiului poștal, copia deciziei integrale din 27 septembrie 2023, însă, date privind recepționarea acesteia lipsesc la dosar.

Astfel, recursul declarat la 22 ianuarie 2024 de către Ministerul Justiției al RM, la 25 ianuarie 2024, de către avocatul Vadim Bucatca, în numele și interesele lui Nicolae Cojocaru, și la 06 februarie 2024, de către Nicolae Cojocaru, împotriva deciziei din 27 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, se consideră declarate în termenul stabilit de lege.

La 29 aprilie 2023, Curtea Supremă de Justiție, prin intermediul poștei electronice, a expedit în adresa participanților la proces, copia recursurilor declarate de către Ministerul Justiției al RM, de către Nicolae Cojocaru și de către avocatul Vadim Bucatca, acționând în numele și interesele lui Nicolae Cojocaru, împotriva deciziei din 27 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, creând astfel participanților la proces condiții egale de a cunoaște modul de derulare a procedurii în recurs, cât și le-a acordat, întru asigurarea respectării principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi, posibilitatea de depunere a referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea și extrasul din poșta electronică anexate la materialele dosarului (f.d.170; 171/172, Vol.II).

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră oportun de a învedera că, prin Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului

normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare 18 august 2023, cu excepția art. IV, V pct. 1-9 și 11-16 și art. VII – 01 septembrie 2023, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 318321 art. 570 din 18 august 2023, au fost introduse modificări în Codul de procedură civilă, inclusiv la capitolul XXXVIII – Recursul, secțiunea a 2-a, recursul împotriva actelor de dispoziție ale curților de apel.

În această consecvență, se deduce că admisibilitatea recursurilor declarate de către Ministerul Justiției al RM, de către Nicolae Cojocaru și de către avocatul Vadim Bucatca, în interesele lui Nicolae Cojocaru, împotriva deciziei din 27 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, vor fi examinate prin prisma temeiurilor stipulate în redacția art. 432 din Codul de procedură civilă, în vigoare de la 01 septembrie 2023.

Examinând admisibilitatea recursurilor, fără prezența participanților la proces, în acord cu procedura specificată la art. 440 din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de către Ministerul Justiției al RM, de către Nicolae Cojocaru și de către avocatul Vadim Bucatca, în interesele lui Nicolae Cojocaru, sunt inadmisibile, pentru motivele ce succed.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că, procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 din Codul de procedură civilă (în redacția Legii nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare de la 01 septembrie 2023).

În conformitate cu prevederile art. 432 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, recursul este admis dacă:

a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;

b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;

c) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv sau a fost respins ca fiind tardiv un apel depus în termen;

d) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces;

e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;

f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Temeiurile menționate la alin. (1) lit. d)-f) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.

Conform art.433 alin.(1) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care:

a) recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 alin.(1);

a¹) recursul este depus împotriva unui act ce nu se supune recursului, cu excepția cazurilor prevăzute la art.429 alin.(5);

b) recursul este depus cu omiterea termenului de declarare prevăzut la art.434;

c) persoana care a înaintat recursul nu este în drept să-l declare;

d) recursul se depune în mod repetat după ce a fost examinat;

e) problema juridică invocată în recurs nu este de o importanță fundamentală pentru dezvoltarea jurisprudenței;

f) recursul este vădit neîntemeiat.

(2) Recursul declarat în temeiul art.432 alin.(1) lit.e) nu poate fi declarat inadmisibil în temeiul alin.(1) lit.e) din prezentul articol.

Se reține că, examinarea admisibilității recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute în art.432 din Codul de procedură civilă.

Din analiza recursului declarat de Ministerului Justiției al RM rezultă că, drept temei de declararea a recursului a fost invocat în esență art.432 alin.(1) lit.b) și e) din Codul de procedură civilă, iar, din analiza recursurilor declarate de Nicolae Cojocaru și de către avocatul Vadim Bucatca, în interesele lui Nicolae Cojocaru, rezultă că, drept temei de declararea a recursului a fost invocat în esență art.432 alin.(1) lit. a), b) și e) din Codul de procedură civilă, adică interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție; prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție; hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor.

Completul de judecată constată că, argumentele invocate în cererea de recurs nu se încadrează în limitele stabilite de norma indicată, respectiv nu constituie temei de casare a hotărârii contestate, or, motivele recursului sunt similare celor invocate în cadrul judecării anterioare a cauzei, asupra căror instanțele de judecată ierarhic inferioare s-au pronunțat corespunzător cu respectarea prevederilor legale.

Dezacordul recurentului cu decizia instanței de apel, nu constituie temei de casare a deciziei contestate, or, recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are un caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție remarcă că, potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII din Codul de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele ierarhic inferioare. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Însă, în contextul prevederilor art.432 alin.(2) din Codul de procedură civilă, în cazul invocării inclusiv în recurs de către recurent a temeiurilor conținute la art.432 alin.(1) lit. a), b) și e) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs verifică și sub aspectul dat temeiurile recursului.

La acest aspect, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în jurisprudența sa constantă, statuează că, dreptul de acces la instanță nu este absolut. Există limitări implicit admise (cauza Golder împotriva Regatului Unit, p.38, cauza Stanev împotriva Bulgariei (MC), p. 230). Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (cauza Luordo împotriva Italiei, p. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (cauza Levages Prestations Services împotriva Franței, p. 45). Procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6§1 (cauza Helmers c. Suediei, 09 octombrie 1991).

În conformitate cu art. 440 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia dintre temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători, printr-o încheiere irevocabilă adoptată în lipsa părților, declară recursul inadmisibil.

Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se expediază părților.

Din considerentele redate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează că recursurile declarat de către Ministerul Justiției al RM, de către Nicolae Cojocaru și de către avocatul Vadim Bucatca, în interesele lui Nicolae Cojocaru, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului și drept urmare prin prisma art.433 alin.(1) lit.a) din Codul de procedură civilă, urmează a fi considerat inadmisibil.

În conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) și (2), art. 433 alin. (1) lit. a), art. 440 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursurile declarate de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, de către Nicolae Cojocaru și de către avocatul Vadim Bucatca, în interesele lui Nicolae Cojocaru, se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Diana Stănilă